

основными правами и свободами граждан.

Эти принципы определяют основные направления политики государства в области прав и свобод человека и гражданина и являются основой его правового статуса.

В заключение подчеркнем, что конституционное провозглашение прав и свобод личности, их закрепление в законодательстве является важнейшей предпосылкой, прелюдией к созданию подлинно открытого, свободного общества, поскольку господство права, плюрализм и права человека являются нерасторжимыми слагаемыми демократии и правового государства.

Литература:

1. Берекашвили Л. Ш., Игнатов В. П. *Обеспечение прав человека и законности в деятельности правоохранительных органов*. Учебное пособие с альбомом схем. Издание 2-е, переработанное и дополненное. Москва, 2004.

2. Глухарева Л. И. *Права человека в современном мире (социально-философские основы и государственно-правовое регулирование)*. Москва: Юристъ, 2003.

3. *Общая теория права и государства: Учебник* / Под ред. В.В. Лазарева. 2-е изд., перераб. и доп. Москва: Юристъ, 1996.

4. Саблин Д. А. *Права человека: Учебное пособие*. Оренбург: ОГУ, 2004.

5. Шумилов Ю. И. *К вопросу о системе и структуре конституционных принципов основных прав и свобод человека в Российской Федерации* // Современное право, 2008, №2 (1).

6. Кырнац Т. *Конституционное право*. Кишинэу, 2005.

7. Абдулаев М. И. *Теория государства и права: Учебник для вузов*. СПб: Питер, 2003.

8. Абдулаев М. И. *Права человека и закон: историко-теоретические аспекты*. СПб: Издательство «Юридический центр Пресс», 2004.

INFRAȚIUNEA CONTINUATĂ (PRELUNGITĂ) ȘI INFRAȚIUNEA REPETATĂ ÎN LEGISLAȚIA PENALĂ A REPUBLICII MOLDOVA

Anca-Iulia STOIAN,
doctorand

SUMMARY

Initially, the Moldovan legislature recognized the repeating of the offence as type of the offences plurality.

Committing a number of offences by a person is considered plurality of offences, provided that at least for two of them, there are no procedural obstacles for starting a new criminal lawsuit and that the person in question has not been convicted for any of them.

However, with the entry into force on June 13, 2003, of Law no.211/May 29, 2003, the situation changed: paragraph (1), article 32 Criminal Code of the Republic of Moldova was repealed, remaining in force the provision from the former paragraph (2) (which became sole paragraph) of article 32, Criminal Code of the Republic of Moldova: "Plurality of crimes represents, as appropriate, multitude of crimes or recidivism".

Most Moldovan authors, at the delimitation of the offence prolonged by the repeated offence are guided by the subjectivity of these two legal entities, issues to be analyzed in this paper.

Legiuitorul moldovean a recunoscut inițial repetarea infracțiunii în calitate de tip al pluralității de infracțiuni. Se considera pluralitate de infracțiuni săvârșirea mai multor infracțiuni de către o persoană, cu condiția că cel puțin pentru două dintre ele nu există piedici procesuale pentru pornirea unui nou proces penal și că persoana nu a fost condamnată pentru vreuna dintre ele.

Odată cu intrarea în vigoare, la 13.06.2003, a Legii nr. 211/29.05.2003, situația însă s-a schimbat: alin. (1) art. 32 C. pen. al Republicii Moldova a fost abrogat, rămânând în vigoare prevederea de la fostul alin. (2) (care a devenit alineat unic) al art. 32 C. pen. RM: „Pluralitatea de infracțiuni constituie, după caz, concursul de infracțiuni sau recidiva”.

Majoritatea autorilor moldoveni, la delimitarea infracțiunii prelungite de infracțiunea repetată se ghidează de aspectul subiectiv al acestor două entități juridice, problemă ce va fi analizată în cuprinsul acestei lucrări.

Infracțiunea concretă, materializată în lumea obiectivă de către infractor nu este altceva decât expresia materială a unei forme de unitate infracțională, fapt pentru care în activitatea practică organele de drept trebuie să încadreze fiecare infracțiune concretă în forma de unitate care îi este proprie.

În materia infracțiunii continue (prelungite), aplicarea corectă a

legii penale, în afară de cunoașterea dimensiunilor de conținut ce-i sînt aferente, este determinată și de corecta delimitare a acesteia de alte forme de unitate infracțională. Una dintre aceste forme de unitate infracțională o constituie infracțiunea repetată.

Este de menționat că infracțiunea repetată nu este reglementată în legislația penală a României. De fapt, nici doctrina penală de referință nu o recunoaște ca formă distinctă a unității infracționale, situația repetării activităților infracționale, în sensul în care va fi prezentat mai jos, fiind atribuită concursului de infracțiuni.

Legiuitorului moldovean a recunoscut inițial repetarea infracțiunii în calitate de tip al pluralității de infracțiuni. Această concluzie rezultă din art. 32 alin. (1) C. pen. al Republicii Moldova: „Se consideră pluralitate de infracțiuni săvârșirea mai multor infracțiuni de o persoană, cu condiția că cel puțin pentru două dintre ele nu există piedici procesuale pentru pornirea unui nou proces penal și că persoana nu a fost condamnată pentru vreuna dintre ele”. Însă, odată cu intrarea în vigoare, la 13.06.2003, a Legii nr. 211/29.05.2003, situația s-a schimbat: alin. (1) art. 32 C. pen. RM a fost abrogat, rămânând în vigoare prevederea de la fostul alin. (2) (care a devenit alineat unic) al art. 32 C. pen. al RM: „Pluralitatea de infracțiuni constituie, după caz, concursul de infracțiuni sau recidiva” [1, p. 14].

Ulterior, pînă la adoptarea și punerea în vigoare a Legii nr. 277-XVI din 18.12.2008, infracțiunea repetată era reglementată la art. 31 C. pen., potrivit căruia: „Se consideră repetare a infracțiunii săvârșirea a două sau mai multor infracțiuni identice sau omogene, prevăzute de aceeași normă penală, cu condiția că persoana nu a fost condamnată pentru vreuna dintre ele și nu a expirat termenul de prescripție” [2].

Luînd drept bază de referință textul de lege citat, autorul Gh. Ulianoschi susține: „Repetarea infracțiunii ca infracțiune unică apare în concepția legiuitorului ca o reunire în componența unei singure infracțiuni a două sau mai multor fapte, care constituie fiecare în parte o infracțiune de sine stătătoare și cu calificare juridico-penală proprie; numai datorită voinței legiuitorului aceste două sau mai multe infracțiuni constituie o infracțiune unică în formă de repetare a infracțiunii” [3, p. 4].

Plecînd de la aceste rațiuni, același autor a promovat ideea conform căreia infracțiunea repetată nu poate fi recunoscută în calitate de formă a pluralității infracționale, ci că un tip de unitate legală infracțională, creată prin voința legiuitorului, prin reunirea în cadrul unei singure norme a două sau mai multor infracți-

uni identice sau omogene, comise în mod repetat de către una și aceeași persoană [4].

Repetarea este recunoscută ca formă a unității legale de infracțiune și de către A. Borodac, potrivit căruia prin infracțiune unică legală cu acțiuni repetate se înțelege săvârșirea a două sau mai multor infracțiuni identice sau omogene, prevăzute de aceeași normă penală, cu condiția că persoana nu a fost condamnată pentru vreuna dintre ele și nu a expirat termenul de prescripție [5].

De pe alte poziții, alți reprezentanți ai doctrinei penale autohtone nu recunosc repetarea de infracțiuni în calitate de formă a unității infracționale, susținînd că această situație juridică se atribuie instituției pluralității infracționale, tratînd-o ca atare. În acest context, S.Botnaru afirmă: „La baza repetării, conform C. pen., se află săvârșirea a două sau a mai multor fapte care constituie componente de infracțiuni de sine stătătoare – ceea ce formează fundamentul pluralității de infracțiuni. În același context, se mai afirmă că infracțiunea repetată ar putea fi privită ca o manifestare a unicității infracționale dacă ar fi constituită dintr-o singură repetare de fapte, care luate separat nu constituie infracțiuni; repetarea trebuie să fie privită ca o manifestare a pluralității, inclusiv din considerentul că legiuitorul nu face vreo referire la vreo legătură intrinsecă (unitatea intenției, de scop etc.) între infracțiunile care se repetă – un indiciu al infracțiunii unice” [6].

Înainte de a face unele constatări în legătură cu natura juridică a infracțiunii repetate, considerăm că pentru prezentul studiu este deosebit de relevantă clasificarea acestei situații juridice promovată de către autorii S. Brînza și V. Stati. Potrivit lor, în contextul legii penale a Republicii Moldova putea fi aplicată următoarea tipologie a infracțiunilor repetate:

1) infracțiuni identice, adică infracțiunile avînd semne care intră sub incidența aceluiași alineat sau a aceluiași articol (format din alineat unic) al legii penale (de exemplu, furtul neagravățat, urmat de un alt furt neagravățat);

2) infracțiuni omogene avînd

semne care intră sub incidența unor alineate diferite ale aceluiași articol al legii penale (de exemplu, furtul neagravățat urmat de furtul săvârșit de două sau mai multe persoane);

3) infracțiuni omogene avînd semne care intră sub incidența unor articole diferite ale legii penale (de exemplu, furtul urmat de jaf) [7].

Pentru a evalua posibilitatea identificării infracțiunii unice repetate prin raportare la situațiile menționate, trebuie să plecăm de la prevederile înscrise în art. 33 C. pen. al Republicii Moldova, consacrat definirii concursului de infracțiuni. Potrivit textului de lege, „se consideră concurs de infracțiuni săvârșirea de către o persoană a două sau mai multor infracțiuni dacă persoana nu a fost condamnată definitiv pentru vreuna dintre ele și dacă nu a expirat termenul de prescripție de tragere la răspundere penală, cu excepția cazurilor cînd săvârșirea a două sau mai multor infracțiuni este prevăzută în articolele părții speciale a prezentului cod în calitate de circumstanță care agravează pedeapsa” [8].

Se poate lesne observa că în cazul concursului de infracțiuni legiuitorul moldovean prevede o situație de excepție, ce se referă la unitatea infracțională, și nu la pluralitate. Această situație rezultă din formularea: cazurile „(...) cînd săvârșirea a două sau mai multor infracțiuni este prevăzută în articolele părții speciale a prezentului cod în calitate de circumstanțe care agravează pedeapsa”.

Prin urmare, putem constata că săvârșirea reiterativă a unei infracțiuni identice intră în sfera de aplicare a infracțiunii unice, dacă infracțiunea este descrisă printr-un semn calificativ prin care este dozată răspunderea penală pentru săvârșirea reiterativă a aceleiași fapte infracționale (de exemplu, violul neagravățat urmat de un alt viol neagravățat, prevăzut de art. 171 alin. (2) lit. a) CP).

Totodată, în doctrina penală, pe drept cuvînt se menționează că și în situația de excepție invocată devin funcționabile regulile de încadrare a concursului de infracțiuni atunci cînd:

- una dintre infracțiunile reiterative a fost întreruptă la o altă etapă

a activității infracționale (de exemplu, infracțiunea consumată a fost urmată de o pregătire sau o tentativă de infracțiune ori viceversa);

- la săvârșirea infracțiunilor re-iterative, făptuitorul a avut diferite contribuții infracționale în calitate de participant (de exemplu, la prima infracțiune făptuitorul a avut calitatea de autor, iar la cealaltă – de organizator, instigator sau complice, ori viceversa).

Soluțiile invocate sînt susținute și în HP CSJ din 28.06.2008 nr. 23 *Cu privire la practica judiciară în procesele penale despre sustragerea bunurilor*; în care, la pct.24, instanța superioară explică: „în cazurile în care, după vreuna din infracțiunile prevăzute la alin. (1) art. 186-192 CP, a fost săvârșită: (...) c) o infracțiune care a fost întreruptă la o altă etapă a activității infracționale (de exemplu, cînd furtul consumat a fost urmat de tentativa de furt sau pregătirea de furt, ori viceversa); d) o infracțiune în care făptuitorul a avut un alt rol juridic (de exemplu, în primul caz a fost autor, iar în cel de-al doilea – organizator, instigator sau complice, ori viceversa), calificarea se face conform regulilor concursului de infracțiuni” (BCSJ, nr. 8, 2004).

Așadar, considerăm că, în corespundere cu legislația penală a Republicii Moldova, infracțiunea repetată, poate fi recunoscută în calitate de formă distinctă a unității infracționale, atunci cînd în Partea specială a Codului penal sînt formulate norme agravante care înglobează în sine două sau mai multe fapte săvârșite de către făptuitor în mod în varianta tip, pînă la condamnarea sa definitivă.

Identificarea unei asemenea forme de unitate infracțională, în situația enunțată, este acceptată și de autorii S. Brînză și V. Stati, afirmîndu-se că, „*de facto*, repetarea infracțiunii reprezintă o pluralitate de infracțiuni. Totodată, *de iure*, repetarea infracțiunii este tratată ca infracțiune unică” [9].

În legătură cu săvârșirea repetată a infracțiunilor identice, adică a „*infracțiunilor a căror elemente și semne constitutive sînt prevăzute de una și aceeași normă de incriminare*” [10], în legislația penală a R. Moldova pot fi identificate două situații:

1. Săvîrșirea repetată a două sau mai multe fapte infracționale identice în varianta tip este prevăzută în partea specială ca formă agravantă a infracțiunii. De exemplu, făptuitorul, pînă la condamnare, săvîrșește două violuri neagravate prevăzute de art. 171 alin. (1) C. pen. al Republicii Moldova, fără ca să fi trecut termenul de prescripție al răspunderii penale pentru una dintre aceste fapte. În acest caz, semnul circumstanțial (violul săvîrșit de către o persoană care anterior a mai comis un viol – art. 171 alin. (2) lit. a) C. pen. RM) absoarbe integral activitatea infracțională realizată de către subiect, acesta urmează să fie supus răspunderii pentru o infracțiune unică. Soluția este valabilă pentru toate infracțiunile incriminate în Partea specială a C. pen. al Republicii Moldova la care este descris, în calitate de semn calificativ, repetarea acțiunilor (inacțiunilor) identice. De fapt, anume la această situație de excepție se referă art. 33 C. pen. al Republicii Moldova.

2. Repetarea infracțiunilor-tip nu este descrisă în Partea specială a Codului penal prin prisma semnelui circumstanțial – săvîrșirea repetată a faptei. De exemplu, făptuitorul comite pînă la condamnare, în mod repetat, două fapte de incest incriminate la art. 201 C. pen. al Republicii Moldova. În acest caz, se va reține un concurs real de infracțiuni, și nu o infracțiune unică repetată, întrucît legiuitorul moldovean recunoaște posibilitatea existenței infracțiunii repetate doar la acele conținuturi de infracțiune care înăspresc răspunderea penală pentru săvîrșirea *reiterată a infracțiunii*.

În ceea ce privește ultima situație, în literatura de specialitate unii autori susțin ideea că dacă legea penală nu prevede repetarea infracțiunii ca circumstanță agravantă a acesteia, comiterea infracțiunii în mod repetat va constitui niște episoade a componenței de bază, ce va reprezenta tot o infracțiune unică. De exemplu, acordarea unui credit cu încălcarea intenționată a regulilor de creditare, săvîrșită în mod

repetat, va constitui un episod al infracțiunii prevăzute de alin. (1) art. 239 C. pen. al Republicii Moldova, care va fi o infracțiune unică.

Un asemenea punct de vedere nu poate fi acceptat, deoarece se recunoaște în mod implicit că repetarea de infracțiuni ar avea o dublă semnificație: de unitate infracțională, cînd este prevăzută în mod expres într-o normă din Partea specială a C. pen., și în calitate de formă agravantă a infracțiunii și pluralitate infracțională, cînd nu există o normă care ar prevedea-o ca atare.

Din aceste considerente, doctrina, în mod justificat, apreciază că o astfel de stipulare a repetării comportamentului infracțional nu permite individualizarea pedepsei pentru fiecare infracțiune săvîrșită și nu asigură atingerea scopurilor pedepsei penale: de restabilire a echității sociale dezzechilibrate prin săvîrșirea a două sau mai multe infracțiuni și de prevenire a săvîrșirii altor infracțiuni [12].

Infracțiunea repetată nu poate fi identificată nici atunci cînd persoana comite infracțiuni omogene, avînd semne care intră sub incidența unor articole diferite ale legii penale (de exemplu, furtul urmat de jaf). De menționat că în această modalitate infracțiunea unică repetată era posibil de a fi reținută doar în cazul sustragerilor (art. 186-192 C. pen.). Potrivit prevederilor legale anterioare, care erau formulate în art. 186 alin. (4) C. pen. al Republicii Moldova, „*la alin. (2) din art. 186-192 se consideră repetate acele infracțiuni ce au fost săvîrșite de o persoană care, anterior, a comis una dintre infracțiunile prevăzute la alin. (1) din articolele menționate, dar nu a fost condamnată pentru aceasta*” [12].

Soluția invocată a fost criticată și supusă revizuirii legislative, invocîndu-se, pe bună dreptate, „*lipsa echității sociale la sancționarea săvîrșirii repetate a faptelor de sustragere*” [13].

Din constatările privind infracțiunea repetată, ca formă distinctă a unității infracționale reglementate în legislația penală a Republicii Moldova, putem identifica următoarele condiții de existență a acesteia:

1) prevederea expresă în Par-

tea specială a Codului penal a unei norme care să dozeze răspunderea penală pentru infracțiunea săvârșită repetat;

2) făptuitorul să săvârșească în mod repetat varianta tipică a aceleiași infracțiuni care, de regulă, este descrisă în alin. (1) al normei de incriminare;

3) făptuitorul nu a fost anterior condamnat pentru nici una dintre faptele infracționale săvârșite repetat;

4) nu a expirat termenul de descripție de tragere la răspunderea penală, stabilit la art. 60 C. pen. al Republicii Moldova.

Cu referință la corelația dintre infracțiunea continuată (prelungită) și infracțiunea repetată, este de menționat că pentru ambele este caracteristic „elementul repetării”, însă „obiectul repetării – considerat în raport cu semnificația sa juridică – este diferit”.

Astfel, conchidem că infracțiunea continuată (prelungită) urmează a fi delimitată de infracțiunea repetată.

Din punct de vedere obiectiv, în cazul infracțiunii repetate pluralitatea acțiunilor de același fel este o împrejurare calificativă de agravare a răspunderii penale pentru perseverența autorului de a comite infracțiuni de același fel, pe când în cazul infracțiunii continuate pluralitatea acțiunilor/inacțiunilor este o modalitate de săvârșire cu caracter accidental, infracțiunea-tip respectivă constituindu-se prin comiterea unei singure acțiuni sau inacțiuni.

Această teză reiese din înseși prevederile legislative în vigoare din legislația penală a Republicii Moldova, potrivit cărora pentru infracțiunea repetată instanța de judecată de fiecare dată va aplica o pedeapsă mai aspră decât cea stabilită pentru varianta-tip a infracțiunii, pe când infracțiunea prelungită nu constituie de fiecare dată o cauză de agravare a răspunderii penale.

Majoritatea doctinarilor moldoveni, la delimitarea infracțiunii prelungite de infracțiunea repetată, se ghidează de aspectul subiectiv al acestor două entități juridice.

Într-o opinie se consideră: „(...)

calificarea infracțiunilor care alcătuiesc repetare este unitară, ca și cum „în devălmășie”, când infracțiunile repetate își pierd individualitatea (care presupune, înainte de toate, intenția infracțională unică) și se dispersează în contextul calificării conform unei singure norme (și nu în conformitate cu două sau mai multe norme, după numărul infracțiunilor care au fost săvârșite)” [14].

Potrivit unui alt punct de vedere, se crede că: „Spre deosebire de repetarea infracțiunii, infracțiunea prelungită se caracterizează printr-o legătură intrinsecă adâncă între actele criminale, care sînt unite printr-o rezoluție, un scop unic și un termen relativ scurt între episoade” [15].

În același sens, se susține că „repetarea unei infracțiuni unice este formată din două sau mai multe activități infracționale care, fiind examinate aparte, ar constitui infracțiuni unice simple, în timp ce repetarea în cadrul infracțiunii prelungite presupune două sau mai multe fapte care, în parte, pot sau nu pot avea calitatea de infracțiune, și numai luate împreună pot să releve gradul prejudiciabil al unei infracțiuni. Repetarea în cadrul infracțiunii prelungite trebuie să fie compusă dintr-un șir de acțiuni identice, care au un singur scop și o intenție unică” [16].

Alți autori consideră că în realizarea trăsăturilor infracțiunii prelungite acțiunile infracționale sînt legate între ele printr-o triplă unitate: a) unitatea de subiect; b) unitatea rezoluției infracționale și c) unitatea acțiunilor ce realizează componența aceleiași infracțiuni [17, p. 72].

În viziunea noastră, trăsătura distinctivă și, în același timp, determinantă, prin intermediul căreia poate fi diferențiată infracțiunea continuată (prelungită) de cea repetată, este de factură subiectivă și constă în unitatea de intenție sau de rezoluție. Această trăsătură este proprie infracțiunii continuate, iar constatarea în fapt a unei rezoluții criminale unice exclude posibilitatea identificării infracțiunii repetate.

Așadar, putem conchide că atunci când făptuitorul realizează două sau mai multe acțiuni/inacțiuni identice sub dominația unei singure intenții criminale, va exista infracți-

une prelungită, și invers: atunci când intențiile sînt diferite, va exista infracțiune repetată.

Recenzent:

M. GHEORGHITA,
doctor habilitat în drept,
profesor universitar

Referințe bibliografice

1. Brînza Ș., Stati V., *Conceptul „repetarea infracțiunii”: argumente în favoarea excluderii din Codul penal al Republicii Moldova*. În: Revista Națională de Drept, nr. 2, 2007, p. 14.
2. *Codul penal al Republicii Moldova*, nr. 985-XV din 18.04.2002, republicat în: Monitorul Oficial al R. Moldova din 14.04.2009, nr. 72-74/195, Monitorul Oficial al R. Moldova din 13.09.2002, nr. 128-129/1012.
3. Ulianovschi Gh., *Legea penală. Sancționarea repetării infracțiunii. Probleme și soluții*. În: Avocatul poporului, nr. 10-11/4, 2004, p. 4.
4. Brînza S., Stati V., *op.cit.*, p.14.
5. Borodac A., *Manual de drept penal. Partea generală*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2005, p. 238
6. Botnaru S. ș.a., *Drept penal, Partea generală*, vol. I. Chișinău: Carțier juridic, 2005. 624 p.
7. Brînza S., Stati V., *op.cit.*, p. 15.
8. *Codul penal al Republicii Moldova*, nr. 985-XV din 18.04.2002, republicat, în: Monitorul Oficial al R. Moldova din 14.04.2009, nr.72-74/195, Monitorul Oficial al R. Moldova din 13.09.2002, nr. 128-129/1012.
9. Brînza S., Stati V., *Drept penal. Partea specială*, vol. I. Chișinău: Tipografia Centrală, 2011, p. 197.
10. Bulai C., *Cazuri de individualizare a pedepsei după rămînerea definitivă a hotărîrii de condamnare*. În: Revista Română de Drept, 1967, nr. 12, p. 145.
11. Borodac A., Gherman M., *Calificarea infracțiunilor*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2006, p. 211.
12. Ulianovschi Gh., *op.cit.*, în: Avocatul poporului, nr. 10-11/4, 2004, p. 4.
13. *Codul penal al Republicii Moldova*, nr. 985-XV din 18.04.2002, republicat în: Monitorul Oficial al R.Moldova din 14.04.2009, nr. 72-74/195, Monitorul Oficial al R.Moldova din 13.09.2002, nr. 128-129/1012.
14. Ulianovschi Gh., *op.cit.*, În: Avocatul poporului, nr. 10-11/4, 2004, p. 4.
15. Brînza S., Stati V., *Drept penal, Partea specială*, vol.I. Chișinău: Tipografia Centrală, 2011, p. 97.
16. Botnaru S. ș.a., *op.cit.*, p. 290.
17. Borodac A., *op.cit.*, p. 239.
18. Alexei Barbăneagră, Gheorghe Alecu, Viorel Berliba, Vitalie Budeci, Trofim Carпов, Valeriu Cușnir, Radion Cojocaru, Alexandru Mariț, Tudor Popovici, Gheorghe Ulianovschi, Xenofon Ulianovschi, Nicolae Ursu, Victor Volcinschi, *Codul Penal al Republicii Moldova. Comentariu*, Chișinău: Sarmis, 2009, 860 p.